

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 10: Η αλληγορία του σπηλαίου: οι φιλόσοφοι

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A. Νοηματικές –Ερμηνευτικές

1. Ποιο θέμα θέτει για συζήτηση ο Σωκράτης και πώς συνδέεται με το θέμα της Πολιτείας; (Για τον τρόπο σύνδεσης να συμβουλευτείτε το διάγραμμα του διαλόγου στην εισαγωγή του βιβλίου του Φ.Λ.).
2. Γιατί οι απάιδευτοι δεν μπορούν να αναλάβουν τη διοίκηση της πολιτείας;
3. Σε τι διαφοροποιείται η ζωή όσων έχουν λάβει την ορθή παιδεία από τη ζωή των απάιδευστων, των τυχαίων και αφιλοσόφητων πολιτικών; (Εκτός από το κείμενο να συμβουλευτείτε και τα σχόλια του βιβλίου σας).
4. α) Ποιον τρόπο ζωής προτιμούν οι πεπαιδευμένοι από την ανάληψη ευθυνών στη διοίκηση της πολιτείας; β) Με ποιον εκφραστικό τρόπο παρουσιάζει την επιθυμία τους ο Πλάτων;
5. *Ἡμέτερον δὴ ἔργον ... τῶν οἰκιστῶν ... μὴ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ὃ νῦν ἐπιτρέπεται:* Ποιους ονομάζει ο Σωκράτης *οἰκιστές* και ποια κατάσταση περιγράφει με το τελευταίο σχόλιο;
6. Ποια περιεχόμενο νομίζετε ότι έχει η έννοια του *ἀγαθοῦ* στο κείμενο; (Να απαντήσετε, αφού συμβουλευτείτε τα σχόλια του βιβλίου σας).
7. Ποια είναι, σύμφωνα με τον Πλάτωνα, η σημασία της παιδείας για την ανάληψη ηγετικών θέσεων;
8. Να εντοπίσετε στο κείμενο τους όρους (λέξεις) που χρησιμοποιεί ο Πλάτων για να χαρακτηρίσει το *ἀγαθό*, την πορεία προς αυτό και την προσέγγισή του. Τι αποκαλύπτουν για τη φύση του *ἀγαθοῦ*;
9. Ποια ένσταση υποβάλλει ο Γλαύκων στον εξαναγκασμό των φιλοσόφων να επιστρέψουν στο σπήλαιο;
10. *νόμῳ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἔν τι γένος ἐν πόλει διαφερόντως εὖ πράξει, ἀλλ' ἐν ὅλῃ τῇ πόλει τοῦτο μηχανᾶται ἐγγενέσθαι:* Ποιος είναι ο σκοπός του νόμου σύμφωνα με τον Πλάτωνα;
11. Ποια σχέση έχει η αλληγορία του σπηλαίου με το θέμα της δικαιοσύνης και της ιδανικής πολιτείας;

B. Γλωσσικές

1. *μάκαρ- αρος*: η λέξη σήμαινε στην αρχαία ευλογημένος, ευτυχισμένος, ευδαίμων και αναφερόταν κυρίως στους θεούς, ενώ αργότερα (στην αρχαία και πάλι) μάκαρες ήταν και οι νεκροί. Να γράψετε στη νέα ελληνική φράσεις χρησιμοποιώντας παράγωγα της λέξης και να δηλώσετε τη σημασία τους.
2. Ποια είναι η σημασιολογική διαφορά των ρημάτων: α) *διατρίβω – καταμένω – ἀποικίζομαι*, β) *ἐπιτρέπω – ἔάω-ῶ* και ποια η σημασία καθενός στο κείμενο;
3. *ἀναβῆναι, ἀναβάντες, ἀνάβασιν*: Ποια σημασία έχει αυτή η επιλογή των λέξεων από τον Πλάτωνα;

4. Να δώσετε τα αντώνυμα των παρακάτω λέξεων στα αρχαία ελληνικά διατηρώντας το γένος, τον αριθμό και την πτώση: *ἀπαιδεύτους, ἀληθείας, ἀπείρους, τέλους, βίω, βελτίστας, μέγιστον, ἀνάβασιν, ἐπιτρέπειν, μετέχειν.*
5. Να δώσετε συνώνυμα για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις στα αρχαία ελληνικά: *ἰκανῶς, ἠγούμενοι, ἔφαμεν, ἐπιτρέπειν, ἐθέλειν, μετέχειν.*
6. Να δώσετε από δύο ομόρριζα στα νέα ελληνικά για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: *προειρημένων, ἀπαιδεύτους, πράξουσιν, μάθημα, ἀνάβασιν.*
7. *χείρον, ἐπελάθου, μηχανᾶται, καταχρῆται, σκέψαι:* Για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται να γράψετε δύο λέξεις ετυμολογικά συγγενείς.
8. *καταχρῆται:* Το καταχρῶμαι χρησιμοποιείται σήμερα με την ίδια σημασία που έχει στο κείμενο; Αν όχι, να εξηγήσετε τη διαφορά της σημασίας.
9. *χείρον, ἀδικῶ, εὖ πράττω, ὠφελία, ἀληθῆ, ἐπιμελούμαι:* Να γράψετε τα αντίθετα των λέξεων που σας δίνονται (στην αρχαία ελληνική)
10. Να εντοπίσετε στο κείμενο τις λέξεις που δείχνουν ότι ο νόμος στο κείμενο προσωποποιείται.

Γ. Παράλληλο κείμενο

Να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο αποδίδει την έννοια του *ἀγαθοῦ* στην αλληγορία του σπηλαίου ο Πλάτων με την περιγραφή της *ἀρετῆς* στο ακόλουθο λυρικό ποίημα του Σιμωνίδη του Κείου (6^{ος} αι.π.Χ.)

Ἡ ἀρετή

Ἐνας λόγος λέει: Σε βράχια

ἡ Ἀρετή δυσκολοπάτητα φωλιάζει

κι ἕναν τόπο θεῖο και πάναγνο αφεντεύει·

δεν μπορούν του καθενός θνητού τα μάτια

να τη δουν· την αντικρίζει μόνο εκείνος

που από μέσα του ο ιδρώτας, σπαραγμός

της καρδιάς του, θ' αναβρῦσει,

μόνο εκείνος που ως τ' ακρόκορφο θα φτάσει

της αντρείας.

(μτφρ. Θρ. Σταύρου)